

Bruselj, 9.11.2017
COM(2017) 654 final

**POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

o izvajanju sporazumov o prosti trgovini

1. januar 2016-31. december 2016

{SWD(2017) 364 final}

1.	UVOD	4
1.1.	Učinkovitost, preglednost, sodelovanje.....	4
1.2.	Struktura poročila	4
2.	SPT NOVE GENERACIJE – JUŽNA KOREJA, KOLUMBIJA IN PERU, SREDNJA AMERIKA.....	7
2.1.	Trgovinski tokovi	7
2.2.	Tarifne kvote	10
2.3.	Stopnja uporabe preferencialov	10
2.4.	Storitve in naložbe.....	11
2.5.	Organi izvajanja.....	12
3.	POGLOBLJENA IN CELOVITA PROSTOTRGOVINSKA OBMOČJA (DCFTA) – UKRAJINA, MOLDAVIJA, GRUZIJA	14
3.1.	Trgovinski tokovi	14
3.2.	Tarifne kvote	15
3.3.	Stopnje uporabe preferencialov	15
3.4.	Storitve in naložbe.....	15
3.5.	Organi izvajanja.....	16
4.	SPORAZUMI O GOSPODARSKEM PARTNERSTVU (EPA) – AFRIŠKE, KARIBSKE IN PACIFIŠKE (AKP) DRŽAVE.....	18
4.1.	Stanje sporazumov.....	18
4.2.	Trgovinski tokovi	18
4.3.	Naložbe.....	21
4.4.	Podpora EU za izvajanje EPA.....	21
4.5.	Razvojna pomoč	22
4.6.	Institucionalna dejavnost	22
5.	SPORAZUMI O PROSTI TRGOVINI (SPT) PRVE GENERACIJE	23
5.1.	Trgovinski tokovi	23
5.2.	Tarifne kvote	25
5.3.	Stopnje uporabe preferencialov	25
5.4.	Storitve in naložbe.....	26
5.5.	Organi izvajanja.....	26
6.	V SREDIŠČU: POGLAVJA O TRGOVINI IN TRAJNOSTNEM RAZVOJU.....	27
6.1.	Dejavnosti SPT nove generacije.....	27
6.2.	Srečanja med organi javnih uprav na področju trgovine in trajnostnega razvoja	27
6.3.	Druga srečanja	28
6.4.	Stanje in izzivi	28

7.	NAKNADNA OCENA UČINKA SPT – ČILE IN MEHIKA.....	30
7.1.	Čile	30
7.2.	Mehika.....	30
8.	PRIPRAVA NA UČINKOVITO IZVAJANJE SPT.....	32
9.	VEČJA OZAVEŠČENOST	33
10.	SKLEPNE UGOTOVITVE	34
10.1.	Trgovinski tokovi	34
10.2.	Tarifne kvote	34
10.3.	Stopnje uporabe preferencialov	34
10.4.	Storitve in naložbe	35
10.5.	Trgovina in trajnostni razvoj	35
10.6.	Odprta vprašanja.....	35
10.7.	Izvrševanje zakonodaje	36
	PRILOGA 1 – OBSEG POROČILA IN UPORABLJENI PODATKI	37
	PRILOGA 2 – PREGLED SPT, KI SO ZAJETI V TEM POROČILU	38
	PRILOGA 3 – STATISTIKA UPORABE PREFERENCIALOV	40
	PRILOGA 4 – UPORABA PREFERENCIALOV ZA UVOZ V EU	41
	PRILOGA 5 – UPORABA PREFERENCIALOV ZA IZVOZ IZ EU	42

1. Uvod

1.1. Učinkovitost, preglednost, sodelovanje

V zadnjem času veliko ljudi dvomi, da je trgovinska politika sposobna izkoristiti globalizacijo ter podpreti ljudi in podjetja v EU ter zunaj nje. Zato je eden od glavnih ciljev Komisije **čim boljše izkoristiti** sporazume EU o prosti trgovini (v nadaljnjem besedilu: SPT).

Ob upoštevanju tega je v sporočilu o trgovini z naslovom Trgovina za vse¹ poudarjen pomen učinkovitega izvajanja in izvrševanja SPT. Komisija se je v navedenem sporočilu zavezala, da bo pripravljala letna poročila o izvajanju SPT, in ta dokument je prva izdaja takega sporočila.

Glavni namen tega poročila je zagotoviti **preglednost**. V poročilu je izpostavljen napredek, predstavljene pa so tudi težave in pomanjkljivosti. Na podlagi tega bi morale druge institucije EU, civilna družba in vsak, ki je udeležen v trgovinski politiki EU, imeti možnost za pregled in razpravo o tem, kako EU SPT izvaja v praksi.

Komisija si prizadeva tudi za **tesnejše sodelovanje** z drugimi institucijami EU, državami članicami EU, poslovnimi in neposlovnimi organizacijami, da bi se skupaj zbrale dodatne zamisli o tem, kako bi lahko bili SPT učinkovitejši. Prav tako si prizadeva najti načine, kako bi podjetjem v celotni EU in državah partnericah pomagala sporazume bolje izkoristiti.

Celovit pregled izvajanja vseh SPT EU trenutno ni na voljo. So pa bila pripravljena letna poročila za nekatere od njih². To poročilo temelji na obstoječih praksah. Poskuša zagotoviti celovit pregled, s katerim se nadaljujeta spremljanje in izmenjava informacij o delu EU v zvezi z uporabo njenih SPT.

1.2. Struktura poročila

Poročilo vključuje kratek pregled glavnih ugotovitev o SPT EU, ki se uporabljajo. Sporazumi so razdeljeni v naslednje skupine:

- SPT nove generacije,
- poglobljena in celovita prostotrgovinska območja (DCFTA),
- sporazumi o gospodarskem partnerstvu (EPA),
- SPT prve generacije.

Vključuje tudi:

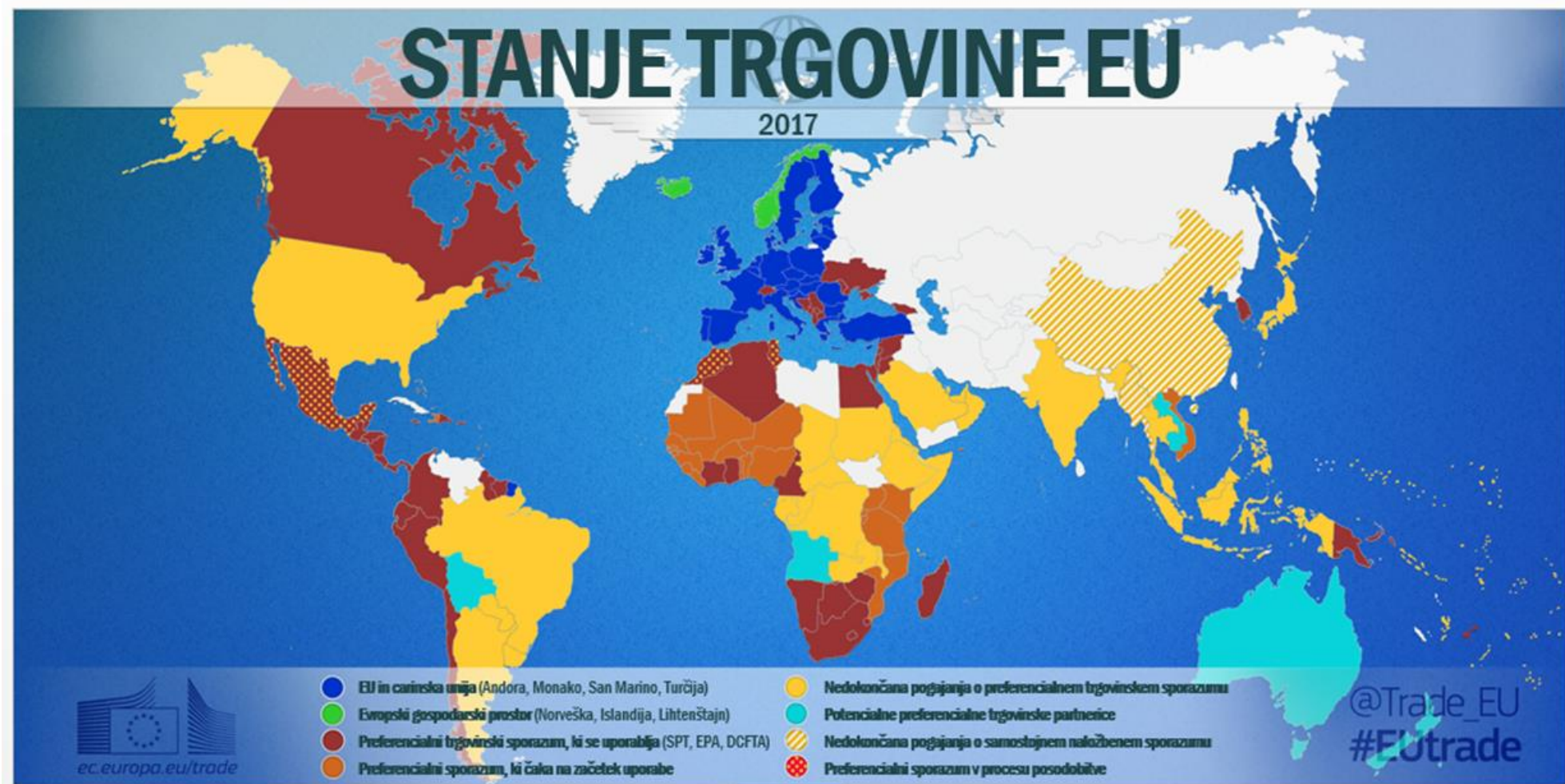
- pričevanja podjetij, predvsem malih podjetij, ki izpostavljajo koristi SPT EU,
- oddelek o izvajanju določb o trgovini in trajnostnem razvoju, vključenih v SPT EU,
- razlago naknadnih ocen učinkov SPT, ki jih je izvedla Komisija, in
- oddelek o pripravi prihodnjega dela v zvezi z izvajanjem novih SPT.

¹ Evropska komisija, sporočilo z naslovom Trgovina za vse: Za odgovornejšo trgovinsko in naložbeno politiko, COM(2015) 497. V sporočilo vključene navedbe so bile ponovljene v poročilu Evropske komisije o izvajanju strategije trgovinske politike Trgovina za vse, COM(2017) 491.

² Za poročevalsko obdobje to zadeva sporazume o prosti trgovini med EU in Južno Korejo (glej zadnje letno poročilo, COM(2017) 614), Srednjo Ameriko (glej COM(2017) 160) ter Kolumbijo in Perujem (glej COM(2017) 585).

V delovnem dokumentu služb Komisije, ki je priložen temu poročilu, so podrobneje predstavljena posamezna letna poročila o DCFTA z Gruzijo, Moldavijo in Ukrajino ter podani informativni pregledi o SPT prve generacije in EPA.

Komisija z zanimanjem pričakuje razpravo o sklepih tega poročila in poziva vsakogar, ki ga to zadeva, naj prispeva k njej.

2. SPT NOVE GENERACIJE – JUŽNA KOREJA, KOLUMBIJA IN PERU, SREDNJA AMERIKA

V tem poročilu so SPT nove generacije tisti SPT, ki so bili s pogajanjem sklenjeni po letu 2006, ko je Komisija v svojem sporočilu o globalni Evropi³ napovedala, da bo začela pogajanja o celovitih SPT z izbranimi tretjimi državami. Od sporazumov, ki se uporabljajo, v to kategorijo spadajo SPT z Južno Korejo (v nadaljnjem besedilu: Koreja), Kolumbijo in Perujem ter Srednjo Ameriko.

2.1. Trgovinski tokovi

Z vidika razvoja trgovine je SPT s Korejo zgodba o uspehu za evropski izvoz.

2.1.1. Južna Koreja

Izvoz EU v Korejo se je od začetka uporabe SPT **povečal** za 59,2 %⁴. Trgovinski primanjkljaj EU v vrednosti 11,6 milijarde EUR leta 2010 se je spremenil v **presežek** v vrednosti 3,1 milijarde EUR leta 2016.

Vseeno se je leta 2016 izvoz EU zmanjšal za 6,9 %, kar je bilo prvič po začetku uporabe SPT. Izvoz EU se je zmanjšal zlasti na področju **strojev in naprav** (za 8,2 %) ter **transportne opreme** (za 6,4 %). Ta sektorja predstavljata več kot 50 % izvoza iz EU v Korejo.

Uvoz iz Koreje je na splošno ostal sorazmerno **stabilen**. Vendar se je leta 2016 zmanjšal tudi uvoz iz Koreje, in sicer za 2,2 %. Tudi pri uvozu iz Koreje je bilo na področju **strojev in naprav** ter **transportne opreme** ugotovljeno 4,9-odstotno zmanjšanje.

Motorna vozila so sektor posebnega interesa v primeru SPT med EU in Korejo in tudi na tem področju je bil izvoz EU **izjemno dober**.

Izvoz motornih vozil iz EU se je od začetka uporabe SPT povečal za 244 %, pri čemer obsega 13 % celotnega izvoza EU v Korejo.

Uvoz v EU iz Koreje se je povečal za 53 % in predstavlja 10 % celotnega uvoza v EU iz Koreje.

Vendar se je leta 2016 izvoz motornih vozil iz EU zmanjšal za 7,5 % (delno zaradi škandala v zvezi z dizelskimi motorji), uvoz pa se je zmanjšal za 9 %.

Dodatna razloga za zmanjšanje celotnega izvoza EU sta zmanjšanje **izvoza nafte iz Združenega kraljestva** (zaradi konca sankcij proti Iranu) in manjša dobava **zrakoplovov** (večja dobava je predvidena za naslednja leta).

Avstrijski proizvajalec plezalne opreme s pomočjo izvoza dosega sam vrh
--

³ Evropska komisija, sporočilo Globalna Evropa: konkurenca v svetu, COM(2006) 567.

⁴ SPT med EU in Korejo se uporablja od julija 2011.

Trgovinski sporazum med EU in Korejo je z odpravo carin omogočil, da je podjetje AustriAlpin začelo poslovati v Južni Koreji ter okrepilo svoj položaj na azijskem in svetovnem trgu. Ta proizvajalec plezalne opreme zdaj izvozi približno 80 % svojih proizvodov predvsem zaradi trgovinskih sporazumov EU.

Čeprav je v družbi AustriAlpin zaposlenih manj kot 100 ljudi, je bila leta 2015 njena skupna prodaja vredna 8,5 milijona EUR, od tega je 7,1 milijona EUR izhajalo iz izvoza.

Uspeh francoskega proizvajalca organske kozmetike v Južni Koreji

Družba Laboratoire Soniam proizvaja rastlinske izvlečke za kozmetično industrijo. Malo podjetje je imelo koristi od trgovinskega sporazuma med EU in Korejo, saj je lahko zaradi znižanih tarif svoje proizvode ponudilo po privlačnejših cenah.

S podporo certifikata Ecocert za organsko proizvodnjo in oznake „izdelano v Franciji“ je družba Soniam v letu 2016 svoj izvoz v Korejo povečala za 20 %.

2.1.2. Kolumbija in Peru

EU je druga največja trgovinska partnerica Kolumbije in tretja največja Peruja. Od začetka uporabe SPT⁵ se je **dvostranska trgovina** med EU in Kolumbijo **zmanjšala** za 23,5 %, med EU in Perujem pa za 11 %. To je mogoče pripisati predvsem **upočasnitvi** gospodarske **rasti** v Latinski Ameriki in **znižanju cen primarnih proizvodov** na svetovnem trgu, kar je vplivalo na izvoz obeh držav.

Vseeno je imel SPT **učinek stabilizacije**: splošno zmanjšanje trgovine teh dveh držav s svetom v enakem obdobju (približno 36 % za Kolumbijo in 18 % za Peru) je bilo večje od zmanjšanja trgovine z EU. Predvidevamo lahko, da bi se brez SPT trgovina z EU verjetno še bolj zmanjšala.

Izvoz EU v **Kolumbijo** se je v prvih dveh letih uporabe SPT povečal za 18 %, vendar je leta 2016 zaradi slabega povpraševanja padel za 17 %. Uvoz EU iz Kolumbije se je od začetka uporabe SPT zmanjšal za 37,5 %.

V primeru **Peruja** se je izvoz EU v primerjavi z letom 2012 do konca leta 2016 povečal za 4 %, uvoz pa se je zmanjšal, prav tako za 4 %.

Vendar se je kljub skromnemu splošnemu razvoju trgovine izvoz **kmetijskih proizvodov** iz EU na oba trga znatno **povečal**, in sicer v Kolumbijo za 82 % in v Peru za 73 %. Enako velja za uvoz v EU iz Kolumbije in Peruja, s povečanjem za 33 % iz Kolumbije (45 % za kavo) in za 19 % iz Peruja (120 % za sadje, 30 % za ribe in mehkužce ter 226 % za kakav).

V istem obdobju se je uvoz **surovin in mineralov** iz teh dveh držav **zmanjšal**.

Luksemburško pivo v kolumbijskih barih

⁵ SPT med EU in Perujem se uporablja od marca 2013, SPT med EU in Kolumbijo pa od avgusta 2013.

Luksemburška pivovarna Brasserie Nationale, znana po pivu Bofferding, je lahko na podlagi trgovinskega sporazuma med EU ter Kolumbijo in Perujem začela izvažati v Kolumbijo, ki je 100-krat večji trg od Luksemburga. Zaradi sporazuma lahko družba vse izvozne zahteve neposredno obravnava in se ji pri tem ni treba obračati na posebne strokovnjake ali se pogajati s posredniki, vsakič ko pošlje kontejner v Kolumbijo.

Obsežen izvoz v Kolumbijo je okrepil rast pivovarne, ki zdaj skupno izvozi 34 000 hektolitrov piva na leto

Avstrijsko vino se toči v Andih

Vinogradniško posestvo Rainer Wess leži v dolini Wachau v Avstriji. Vino proizvaja od leta 2003 in 65 % svojih proizvodov izvaža v več kot dvajset držav.

Družba je lahko na podlagi trgovinskega sporazuma med EU ter Kolumbijo in Perujem izkoristila prednosti nižjih trgovinskih tarif in manjšega upravnega bremena. Njeno vino je zdaj vse bolj priljubljeno v nekaterih najboljših restavracijah v Limi, glavnem mestu Peruja.

2.1.3. Srednja Amerika

V povezavi s SPT s Srednjo Ameriko⁶ **se je trgovina povečala**. Izvoz EU se je povečal za 22 %, uvoz iz petih držav Srednje Amerike pa se je povečal za 18,3 %.

Edina **izjema je Kostarika**, ki trpi posledice zaradi selitve svojega prej največjega izvoznika sestavnih delov informacijske tehnologije v Azijo. Posledično se je kostariški izvoz pisarniške in telekomunikacijske opreme leta 2015 zmanjšal za skoraj 94 %. Istega leta se je njen izvoz v EU zmanjšal za 40 %, zaradi česar so bili tudi skupni trgovinski tokovi med EU in Srednjo Ameriko negativni v višini 0,78 %.

Glavni namembni kraji izvoza iz EU v Srednjo Ameriko so bili Kostarika (25 %), Panama (24 %) in Gvatemala (22 %).

Belgijska pražarna kave ustvarja partnerstva po svetu

Belgijska pražarna kave OR, ki je bila ustanovljena leta 2001, se je od takrat razširila na mednarodne trge s prepričanjem, da najboljša zrna kave prihajajo neposredno od kmetov.

Zaradi trgovinskih sporazumov EU z državami Srednje in Južne Amerike so evropske družbe lažje dobavljale kavo iz te regije. Poleg tega so sporazumi zaradi zahtev, da izvozniki iz teh držav izpolnjujejo standarde EU o delovnih razmerah in varstvu okolja, koristili tudi lokalnemu prebivalstvu.

⁶ SPT se začasno uporablja od 1. avgusta 2013 s Hondurasom, Nikaragvo in Panamo, od 1. oktobra 2013 s Kostariko in Salvadorjem ter od 1. decembra 2013 z Gvatemalo – s čimer je zajetih vseh šest partneric iz Srednje Amerike.

2.2. Tarifne kvote

Za uvoz blaga, za katerega veljajo tarifne kvote, se v okviru dogovorjenih količin obračunajo nižje uvozne dajatve. Za presežene dogovorjene količine je uvozna dajatev višja.

2.2.1. Kolumbija in Peru

Tako **Kolumbija** kot **Peru** uporabljata svoje tarifne kvote za **sladkor**. Peru vse več uporablja tudi kvote za sladko koruzo in česen, medtem ko tarifne kvote za druge proizvode uporablja malo.

EU je na splošno veliko uporabljala svoje tarifne kvote, določene s sporazumom. Vendar je stopnja uporabe teh kvot za nekatere proizvode zelo nizka, na primer, za izvoz **sira** v Kolumbijo je uporabila le 7,9 % celotne kvote, za izvoz v Peru pa 4,3 %; za izvoz **sladkornih proizvodov** v Kolumbijo je uporabila le 3,8 % celotne kvote.

2.2.2. Srednja Amerika

Srednja Amerika je svoje tarifne kvote uporabila le za **sladkor** in **rum**, tarifne kvote za druge proizvode pa so ostale neizkoriščene.

EU ima odobrene tarifne kvote za štiri proizvode, vendar je njihova **uporaba majhna**: 26 % celotne kvote za prekajeno šunko, 14 % za mleko v prahu, 44 % za sir in le 4,9 % za predelano prašičje meso.

2.3. Stopnja uporabe preferencialov

Stopnja uporabe preferencialov nam pove, v kolikšnem obsegu podjetja uporabljajo tarifne preferenciale, ki jim jih omogoča SPT EU.

Pri tem se upošteva skupni obseg uvoza iz države partnerice v EU (ali obratno), ki je bil *upravičen* do preferencialno znižanih carinskih tarif. Ta stopnja pokaže delež skupnega uvoza, za katerega so bile znižane tarife *dejansko* uporabljene⁷.

Ocena, v kolikšnem obsegu izvozniki EU uporabljajo tarifne preferenciale, dogovorjene v SPT, je pomembno merilo učinkovitosti SPT.

2.3.1. Južna Koreja

Stopnja uporabe preferencialov za **izvoz EU** v Korejo je bila leta 2016 71 %, kar je najvišja stopnja doslej. Leta 2015 je ta stopnja znašala 68 %, v letih 2014 in 2013 pa 65 %. Uporaba preferencialov za kmetijske proizvode je bila višja kot za industrijske proizvode (86 % proti 64 %). Najvišji skupni stopnji uporabe preferencialov sta bili ugotovljeni za **transportno opremo** ter **žive živali in proizvode živalskega izvora** (93 %). Uporaba znižanih tarif je bila manj kot 50-odstotna za izvoz mineralnih izdelkov, biserov in dragih kamnov, navadnih kovin in strojev iz EU.

Leta 2016 so **korejski izvozniki** uporabljali tarifne preferenciale za 87 % njihovega upravičenega izvoza. Stopnja uporabe preferencialov je bila več kot 90 % za mineralne

⁷ Podrobnejša razlaga je na voljo v Prilogi 3.

izdelke, transportno opremo ter plastiko in gumo, medtem ko je bila za les 9 % in za bisere 34 %. Korejci so znižane tarife za stroje uporabljali veliko več kot izvozniki iz EU v Korejo (stopnja uporabe preferencialov je bila 72 % v primerjavi z 48 %).

2.3.2. Kolumbija in Peru

Na podlagi kolumbijske statistike je bila leta 2016 stopnja uporabe preferencialov za **izvoz EU** v Kolumbijo 70,6 % (v primerjavi s 50,7 % leta 2014). Podatki za Peru niso na voljo.

Pri **izvozu iz Kolumbije in Peruja** na trg EU več kot 95 % upravičenega izvoza poteka po preferencialnih stopnjah.

2.3.3. Srednja Amerika

V primeru Srednje Amerike je bila statistika o izvozu EU na voljo le za Kostariko: prednosti SPT so bile izkoriščene le pri 16,6 % upravičenega **izvoza EU** v Kostariko.

V primeru **izvoza iz Kostarike** v EU je ta stopnja znašala 92 %.

2.4. Storitve in naložbe

2.4.1. Južna Koreja

Izvoz storitev iz EU v Korejo se je od začetka uporabe SPT povečal za 49 %, čeprav se je leta 2015 zmanjšal za 7 %. Tudi **uvoz storitev** iz Koreje se je skupno povečal za 32 %, leta 2015 pa za 7,3 %.

Deleži naložb EU v Koreji so se od začetka uporabe SPT povečali za 32,8 %, korejski deleži v EU pa so se povečali za 60 %. Ti deleži EU v Koreji (49,7 milijarde EUR leta 2015) so približno 2,5-krat večji od korejskih deležev v EU (20,9 milijarde EUR leta 2016).

2.4.2. Kolumbija in Peru

V primeru držav Latinske Amerike so spremembe majhne. **Izvoz storitev** iz EU v Kolumbijo je ostal nespremenjen, v Peru pa se je povečal za 11 %. **Uvoz** iz Kolumbije se je povečal za 3 %, iz Peruja pa zmanjšal za 6 %.

Deleži naložb EU so se v Kolumbiji povečali za 4 % in v Peruju za 15 %. EU je največja tuja vlagateljica v obeh državah.

2.4.3. Srednja Amerika

Celotna **trgovina EU** s Srednjo Ameriko na področju **storitev** se je **zmanjšala** za 3 %. V izvozu in uvozu iz različnih srednjeameriških držav so bila velika **nihanja**, v primeru Kostarike in Paname pa se je trgovina s storitvami povečala v obeh smereh.

V tej regiji je Panama največja trgovinska partnerica EU za storitve (53 %), sledita ji Kostarika (21 %) in Gvatemala (13 %).

2.5. Organi izvajanja

SPT nove generacije imajo celovito strukturo organov izvajanja. Na letni ravni se srečuje več **pododborov** in **delovnih skupin**, ki poročajo odboru za trgovino (ali pridružitvenemu odboru v primeru Srednje Amerike). Odbori za trgovino, ki se pogosto sestajajo na ministrski ravni, analizirajo razvoj na vseh področjih in razpravljajo o ugotovljenih težavah z izvajanjem SPT, da bi našli rešitve zanje.

2.5.1. Južna Koreja

Glavna vprašanja, ki so bila v poročevalskem obdobju izpostavljena v odboru za trgovino s Korejo, so bila **sanitarna in fitosanitarna** vprašanja, in sicer dostop na trg za govedino, ter regionalizacija izvoza svinjine, vendar je ta vprašanja še treba obravnavati. Na drugi strani je dobro sodelovanje s Korejo na področju **dobrobiti živali** zgled, ki mu je treba slediti. Izkušnja s Korejo pri sanitarnih in fitosanitarnih vprašanjih kaže, da so pomembna jasna in podrobna poglavja o teh zadevah v SPT.

Na področju varstva **intelektualne lastnine** je še vedno odprto vprašanje pravic javnega izvajanja, prav tako pa tudi dodajanje novih geografskih označb pod zaščito v okviru SPT, ki kljub zahtevam EU od leta 2014 še ni bilo uspešno.

Obsežno se je razpravljalo tudi o trgovini in **trajnostnem razvoju**, pri tem pa je bil poudarek na ratifikaciji in izvajanju konvencij Mednarodne organizacije dela (MOD) ter varstvu pravic delavcev v Koreji. Žal te razprave še niso prinesle rešitev za opredeljene težave.

SPT vključuje tudi jasne določbe o preglednosti **javnih naročil**, ki bi omogočale spremljanje učinkovitega dostopa na trg za podjetja iz EU v Koreji. Vendar Koreja še ni predložila podatkov o pogodbah o javnih naročilih, dodeljenih podjetjem iz EU. To vprašanje bo obravnavano na naslednjih srečanjih delovne skupine za javna naročila.

2.5.2. Kolumbija in Peru

Leta 2016 je Kolumbija dosegla dober napredek pri obravnavanju **sanitarnih in fitosanitarnih** vprašanj (med drugim z izvajanjem pristopa enega subjekta in postopka za predhodno uvrstitev na seznam) ter diskriminacijske ureditve za žgane pijače s sprejetjem novega zakona, ki je začel veljati 1. januarja 2017. Leta 2016 je bila vrednost izvoza žganih pijač iz EU v Kolumbijo 43,7 milijona EUR, kar je 12 % celotnega kmetijskega izvoza iz EU v Kolumbijo. Tudi Peru je napredoval na sanitarnem in fitosanitarnem področju, čeprav bo potreben še dodaten napredek.

V poglavju o sanitarnih in fitosanitarnih zadevah je bilo določeno načelo regionalizacije, ki sta ga za uvoz iz EU uporabljala tako Kolumbija kot Peru.

Razprave o dostopu na trg za **javna naročila** na podcentralni ravni v Kolumbiji so se premaknile v pozitivno smer.

V Peruju še niso odpravljene nekatere težave, na primer diskriminacijska obravnava uvoženih **žganih pijač** in težave v zvezi s **pravicami javnega izvajanja**.

Uveljavitev **geografskih označb** je še vedno problematično področje v obeh državah. Prav tako ostaja odprto vprašanje **neposrednega pošiljanja**, pri čemer želi EU ohraniti preferencialne iz SPT za pošiljke, ki so ločene med tranzitom.

2.5.3. *Srednja Amerika*

V primeru Srednje Amerike so glavna vprašanja povezana z:

- uveljavitvijo **geografskih označb** (zlasti v Gvatemali in Hondurasu),
- javnimi **naročili** (v Panami),
- davčno diskriminacijo pri **pivu** (v Kostariki) in
- izvajanjem zavez za večje regionalno povezovanje v zvezi z nekaterimi **tehničnimi predpisi**.

3. POGLOBLJENA IN CELOVITA PROSTOTRGOVINSKA OBMOČJA (DCFTA) – UKRAJINA, MOLDAVIJA, GRUZIJA

Ukrajina, Republika Moldavija (v nadaljnjem besedilu: Moldavija) in Gruzija so sklenile ustrezne **pridružitvene sporazume** z EU. Ti sporazumi zagotavljajo poglobitev **političnega pridruževanja** in postopno **gospodarsko povezovanje** med EU in temi vzhodnimi partnericami.

Poglobljena in celovita prostotrgovinska območja so **gospodarski stebri** pridružitvenih sporazumov ter vzpostavljajo pogoje za okrepljene gospodarske in trgovinske odnose. Zagotavljajo širše postopno **približevanje zakonodaje partneric** zakonodaji EU.

Namen DCFTA je ustvariti **nov okvir** in okolje za trgovino in naložbe v teh partnericah ter prispevati k prestrukturiranju, modernizaciji in diverzifikaciji gospodarstev zadevnih držav. DCFTA zaradi cilja postopnega **povezovanja z notranjim trgom EU** presegajo SPT nove generacije in so edinstvena oblika trgovinskega sporazuma.

DCFTA imajo dva glavna sestavna dela:

- 1) postopno in vzajemno **odpiranje trga** (odprava/znižanje tarif in odprava netarifnih ovir pri trgovini) s strani obeh pogodbenic z majhno asimetrijo v korist vzhodnih partneric ter
- 2) obsežno **približevanje zakonodaje** pravu EU na področjih, povezanih s trgovino.

3.1. Trgovinski tokovi

EU je največja trgovinska partnerica vseh treh držav, pri čemer je leta 2016 trgovina z EU obsegala 55 % (Moldavija), 41 % (Ukrajina) in 30 % (Gruzija) njihove celotne trgovine. EU ima pozitivno trgovinsko bilanco z vsemi tremi državami.

3.1.1. Ukrajina

Leta 2016, tj. v prvem letu uporabe DCFTA⁸, se je **izvoz** iz EU v Ukrajino **povečal** za 17,6 %, **uvoz** iz Ukrajine pa za 1,9 %. To je predvsem povezano z okrevanjem ukrajinskega gospodarstva, ki se počasi dviga iz recesije leta 2015, ko se je BDP zmanjšal za 9,9 %, neto neposredne tuje naložbe pa so se z 8,2 milijarde EUR leta 2012 zmanjšale na 3 milijarde EUR leta 2015.

3.1.2. Moldavija

V obdobju 2014–2016 se je **izvoz** iz EU v Moldavijo **zmanjšal** za 13 % zaradi zmanjšanja domačega povpraševanja, notranjih težav (goljufij v bančnem sektorju) in gospodarskih težav v regiji. V istem obdobju se je **uvoz** v EU iz Moldavije **povečal** za 13,5 %, pri čemer je šlo predvsem za uvoz kmetijskih proizvodov, pa tudi strojev, pohištva in oblačil.

3.1.3. Gruzija

Izvoz iz EU v Gruzijo se je v obdobju 2014–2016 **povečal** za 2,8 %, **uvoz** v EU iz te države pa se je **zmanjšal** za 16,4 %. Padec svetovnih cen primarnih proizvodov je bil

⁸ DCFTA med EU in Ukrajino se je začel začasno uporabljati 1. januarja 2016. DCFTA z Gruzijo in Moldavijo sta se začela začasno uporabljati 1. septembra 2014.

eden od glavnih vzrokov za zmanjšanje vrednosti izvoza iz Gruzije, saj ta izvoz obsega predvsem surovine in polizdelke. Vendar je raven izvoza v smislu količine ostala nespremenjena.

Koristi za EU na področju geodezije in topografije zaradi ukrajinskih dronov in poprodajnih storitev

Družba Drone.ua s sedežem v Kijevu proizvaja brezpilotne zrakoplove ali drone, ki se prodajajo v Evropi. V Litvi je ustanovila skupno podjetje UAV.tools, ki njeno tehnologijo razširja v petnajst evropskih držav. Kmalu bo odprla pisarno v Združenem kraljestvu in Moldaviji.

Poleg izvoza zrakoplovov podjetje zagotavlja tudi tehnično podporo, usposabljanje in obdelavo podatkov. V Ukrajini se droni uporabljajo v kmetijstvu, v EU pa se običajno uporabljajo za geodezijo in topografijo.

Ukrajina krepi svoj položaj v Evropi na področju prehrane živali

Maja 2017 je bilo ukrajinsko podjetje Kormotech LLC vključeno na seznam najboljših 50 proizvajalcev hrane za hišne živali na svetu in v Evropi (na tem seznamu so le 3 podjetja iz Srednje in Vzhodne Evrope).

Na podlagi DCFTA so v zadnjih dveh letih proizvodi tega podjetja (krma za mačke in pse) začeli osvajati nova tržišča v EU, saj njegove proizvodne zmogljivosti izpolnjujejo evropske standarde za varnost in kakovost hrane. Družba Kormotech LLC proizvede 16 000 ton mokre in 30 000 ton suhe pripravljene krme na leto ter jo izvaža v 15 držav.

3.2. Tarifne kvote

Zaradi neizpolnjevanja sanitarnih in fitosanitarnih zahtev EU nobena od treh partneric DCFTA ni v celoti uporabila tarifnih kvot za kmetijske proizvode.

Ukrajina je v celoti uporabila 11 od skupno 36 tarifnih kvot.

Moldavija je uporabila tarifne kvote za dve od skupno šestih skupin proizvodov.

Tudi **Gruzija** ni uporabila svoje edine brezcarinske tarifne kvote, dodeljene za svež in ohlajen česen.

3.3. Stopnje uporabe preferencialov

Te stopnje so na voljo le za izvoz iz vzhodnih partneric v EU. So zelo **visoke**, približno 80 % za Gruzijo ter 90 % za Ukrajino in Moldavijo.

3.4. Storitve in naložbe

Kar zadeva **storitve**, se je v obdobju 2014–2015 **izvoz** iz EU v Moldavijo **povečal** za 3 %, **uvoz** iz Moldavije v EU pa za 17 %, medtem ko so vrednosti za Gruzijo ostale **nespremenjene**.

Naložbeni tokovi med EU in Moldavijo so se prav tako **povečali** v obe smeri (naložbe EU v Moldaviji za 127 %, moldavske naložbe v EU pa za 67 %), pri čemer so absolutne vrednosti še vedno zelo nizke. V primeru Gruzije so naložbeni tokovi ostali nespremenjeni⁹.

3.5. Organi izvajanja

Približevanje zakonodaje je ključni sestavni del izvajanja DCFTA. Temu je bil namenjen tudi glavni poudarek na srečanjih organov izvajanja – pridružitvenih odborov v njihovi trgovinski sestavi in štirih tematskih pododborov, tj. pododborov za:

- carine,
- geografske označbe,
- sanitarne in fitosanitarne ukrepe ter
- trgovino in trajnostni razvoj.

V zvezi s **sanitarnimi in fitosanitarnimi ukrepi** sta EU in Moldavija skupaj sprejeli celovito strategijo, za Gruzijo pa je bil sprejet zakonodajni časovni načrt. Uradno sprejetje sanitarne in fitosanitarne strategije za Ukrajino je predvideno v drugi polovici leta 2017. Ti dokumenti bodo postali sestavni del pridružitvenih sporazumov/DCFTA, pri čemer bodo države partnerice usmerjali pri približevanju zakonodaje in institucionalni krepitvi zmogljivosti v prihodnjih letih.

Podobni načrti reform so bili sprejeti za **tehnične predpise in standarde**. Vendar bo treba na obeh področjih okrepiti upravno zmogljivost v vseh treh državah, da bi lahko izvedli preostalo delo ter zagotovili učinkovito izvajanje in izvrševanje zakonodaje.

V zvezi z **javnimi naročili** so bile pripravljene celovite strategije reform za vse države. Omeniti je treba tudi, da sta Moldavija in Ukrajina leta 2016 pristopili k Sporazumu STO o javnih naročilih.

V smislu **trgovinskih ovir** je Ukrajina (med julijem 2016 in julijem 2017) uporabljala izvozne dajatve na odpadne kovine, še vedno pa uporablja prepoved izvoza lesa, ki je nezdržljiva z DCFTA in STO. V zvezi z zaščito geografskih označb EU v Gruziji sta si obe strani močno prizadevali, da bi s trga odstranili imena, ki so sporna z vidika geografskih označb, zaščitene v EU. V Moldaviji se pojavljajo težave v zvezi z zaščito nekaterih geografskih označb EU, kot je *Prosecco*, ter zaradi nepreglednih in diskriminacijskih ukrepov, ki vplivajo na sektor distribucije električne energije. Razprave o odpravi teh ovir potekajo v organih izvajanja DCFTA in na politični ravni.

Za **približevanje zakonodaje** in institucionalno **krepitev zmogljivosti** bodo potrebna stalna prizadevanja organov držav partneric in EU. Od tega je odvisno učinkovito izvajanje DCFTA in olajševanje trgovine med EU in partnericami.

EU zagotavlja **finančno in tehnično podporo** za reforme in upravno krepitev zmogljivosti na področjih, povezanih s trgovino, vključno z:

- odpravo tehničnih ovir za trgovino (z uskladitvijo infrastrukture za standardizacijo in meroslovje; sistemom za ugotavljanje skladnosti (vključno z akreditacijo organov za ugotavljanje skladnosti) in sistemom za nadzor trga glede standardov EU),

⁹ Podatki za trgovino s storitvami med EU in Ukrajino za obdobje od začetka uporabe DCFTA niso na voljo.

- uvedbo pravil o konkurenci (tudi za državno pomoč),
- približevanjem sanitarnih in fitosanitarnih ukrepov sistemu EU (predvsem pri institucionalni krepitvi zmogljivosti za nadzor varnosti hrane),
- varstvom in uveljavljanjem pravic intelektualne lastnine,
- uskladitvijo sistema javnih naročil s ciljem vzajemnega odpiranja trga,
- spodbujanjem organizacij proizvajalcev in optimizacijo vrednostne verige,
- razvojem MSP.

V zvezi z razvojem MSP so zadevne tri države izkoristile **instrument DCFTA za mala in srednja podjetja** (200 milijonov EUR za vse tri države).

4. SPORAZUMI O GOSPODARSKEM PARTNERSTVU (EPA) – AFRIŠKE, KARIBSKE IN PACIFIŠKE (AKP) DRŽAVE

Leta 2016 se je število EPA, ki se uporabljajo, povišalo na sedem, pri čemer je zajetih 28 držav:

- karibske države, pacifiške države ter države vzhodno- in južnoafriške podregije,
- Kamerun v Centralni Afriki,
- skupina držav Južnoafriške razvojne skupnosti (SADC) s sklenjenim EPA,
- Gana in Slonokoščena obala v Zahodni Afriki.

4.1. Stanje sporazumov

4.1.1. SADC

Mejnik je bil dosežen junija 2016, ko je **EU podpisala EPA** s šestimi državami Južnoafriške razvojne skupnosti (SADC), ki se je začel začasno uporabljati oktobra 2016. Sodelujoče države SADC (Bocvana, Lesoto, Namibija, Južna Afrika, Svazi in Mozambik) ter EU so se poleg **klasičnih trgovinskih določb** zavezale tudi partnerstvu, osredotočenemu na **trajnostni razvoj**, vključno s spoštovanjem socialnih in okoljskih standardov.

Sporazum neposredno podpira gospodarsko povezovanje regije in podpira tesnejše povezave med temi šestimi državami. Leta 2016 le **Mozambik** (sedma država SADC) še ni ratificiral in uporabljal sporazuma.

4.1.2. Zahodna Afrika

Začasna uporaba EPA z regijo Zahodne Afrike je zadržana zaradi **manjkajočih podpisov** treh (od 16) držav. Medtem sta dve državi iz te regije, **Slonokoščena obala** in **Gana**, podpisali in **ratificirali** svoja individualna EPA¹⁰. Slonokoščena obala je začela uporabljati EPA septembra 2016, Evropski parlament pa je 1. decembra 2016 dal soglasje za sporazum z Gano, s čimer je omogočil njegovo začasno uporabo.

4.1.3. Vzhodnoafriška skupnost (EAC)

Pri tem sporazumu so potrebni še **podpisi treh držav** (od petih), da bi lahko Evropski parlament dal soglasje in bi se začela začasna uporaba.

4.2. Trgovinski tokovi

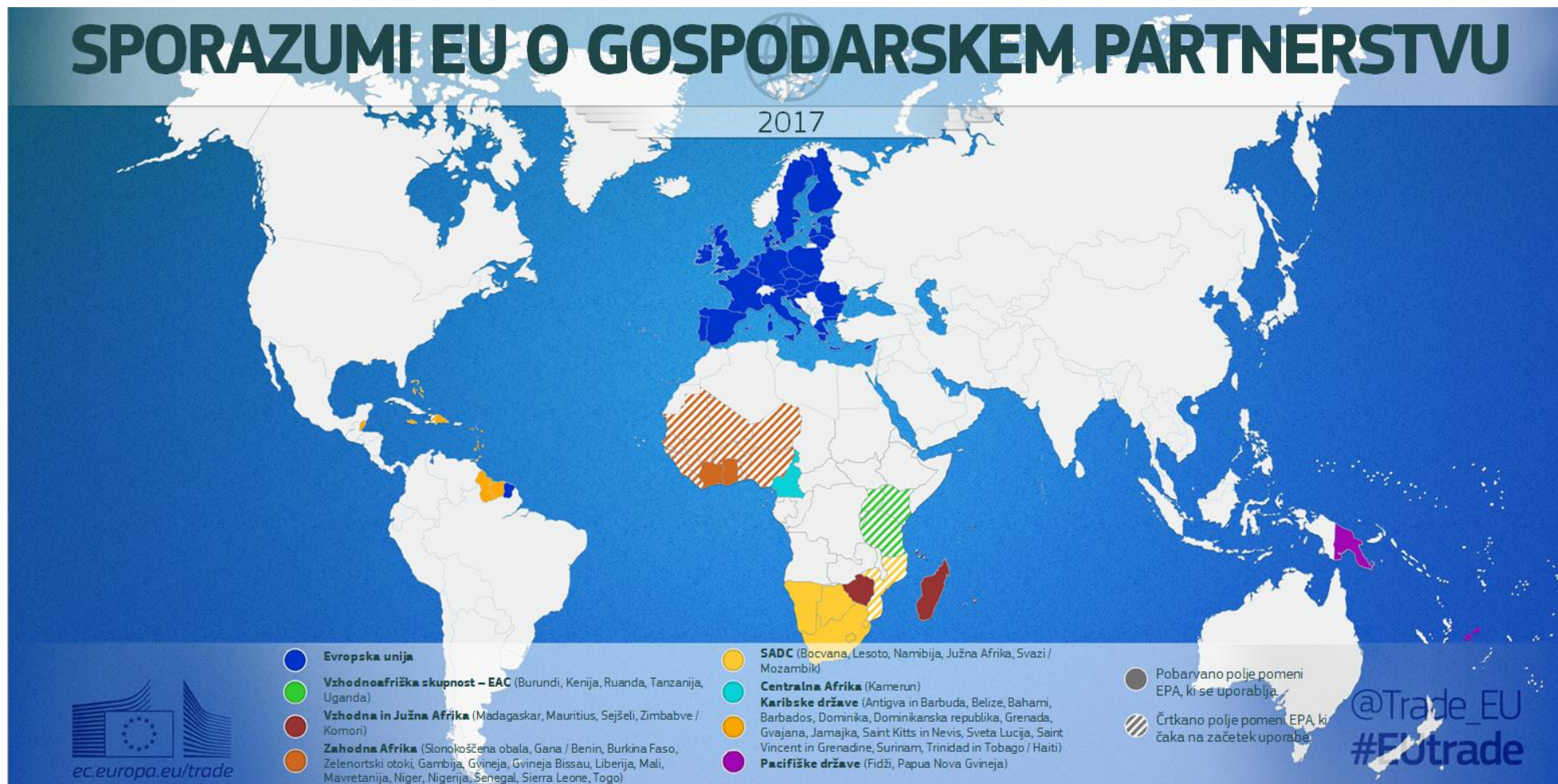
Razvoj trgovine na podlagi EPA, ki se uporabljajo in so zajeti v tem poročilu (s karibskimi (Cariforum), pacifiškimi, vzhodnoafriškimi in južnoafriškimi partnericami ter Kamerunom), kaže **mešano sliko**. Nekatere države, kot sta Kamerun in Fidži, EPA še ne uporabljajo dovolj dolgo, da bi se lahko oblikovali kakršni koli zanesljivi zaključki. V drugih državah pa so bila v preteklih letih opazna **nihanja trgovine** v obeh smereh, ki so v nekaterih primerih povezana z **nihanji cen primarnih proizvodov**, ki vplivajo na izvoz partneric EPA.

¹⁰ Oba individualna EPA omogočata nadomestitev z EPA med EU in Zahodno Afriko, ko bo ta začel veljati.

V primeru nekaterih držav se je izvoz v EU stalno **povečeval**, predvsem iz **Madagaskarja** in **Dominikanske republike**.

SPORAZUMI EU O GOSPODARSKEM PARTNERSTVU

2017

V vseh regijah AKP, razen karibske, imajo države partnerice, ki imajo z EU sklenjen EPA, **pozitivno trgovinsko bilanco** z EU.

Izvoz v EU iz **karibskih držav** se je od leta 2013 **zmanjševal**, razen pri nekaterih izjemah. Leta 2016 je bilo to zmanjšanje 23-odstotno, kar je povezano z zniževanjem cen primarnih proizvodov, ki je vplivalo na izvoz Trinidada in Tobaga.

4.3. Naložbe

Naložbe EU na ozemljih partneric EPA se **povečujejo**, razen v primeru držav Cariforuma, kjer naložbe EU ostajajo **stabilne**. Naložbe držav Cariforuma v EU so se povečale.

Madagaskarski tekstil za potrošnike EU

Madagaskarski sektor tekstila in izdelovanja oblačil je imel koristi od sklenitve EPA z dostopom do EU brez carin in kvot ter ugodnejšimi pravili o poreklu. Od leta 2012, ko se je EPA začel uporabljati, se je izvoz iz Madagaskarja v EU povečal za skoraj 15 % na leto. Leta 2015 so bili tekstil in oblačila glavna njegovega izvoza v vrednosti več kot 300 milijonov EUR, kar je predstavljalo skoraj tretjino celotnega izvoza Madagaskarja v EU.

Eden od upravičencev je lokalno tekstilno podjetje Epsilon. To podjetje je število zaposlenih z začetnih 100 povečalo na 2 000. Na podlagi EPA so bile zagotovljene tudi boljše življenjske razmere za zaposlene in njihove družine.

4.4. Podpora EU za izvajanje EPA

Pomembno je razviti mehanizme za spremljanje delovanja in učinka EPA ter za zagotovitev, da razvojno sodelovanje in pomoč, povezana s trgovino, podpirata izvajanje EPA.

EU se je v poglavjih o gospodarskem in razvojnem sodelovanju v več EPA zavezala k sodelovanju z zadevnimi državami, predvsem prek finančne in tehnične pomoči.

Izvajanje EPA je usklajevala z **razvojno politiko, sodelovanjem in pomočjo trgovini** prek razprav s pristojnimi organi na državni ravni, zasebnim sektorjem in skupinami civilne družbe.

Skupaj so oblikovali **nacionalne načrte za izvajanje EPA**. Njihov cilj je opredeliti potrebe držav v smislu:

- skladnosti, upravljanja in spremljanja EPA,
- komunikacije o EPA,
- spodbujanja poslovnega okolja, ki bo državam in podjetjem omogočilo, da v celoti izkoristijo prednosti sporazumov.

Tako spodbujanje vključuje izvajanje **potrebnih reform**, da bi:

- spodbujali rast, diverzifikacijo gospodarstva in lokalno dodano vrednost,

- pritegnili naložbe in
- podprli ustvarjanje delovnih mest.

Na podlagi tega EU **opredeljuje potrebe** in **proučuje povezave** med različnimi možnimi viri financiranja. Ti lahko vključujejo financiranje iz:

- različnih instrumentov razvojne pomoči EU na nacionalni in regionalni ravni ter ravni znotraj AKP,
- držav članic EU,
- Evropske investicijske banke,
- drugih razvojnih finančnih institucij in drugih možnih donatorjev.

Na splošno bo mogoče v nacionalnih načrtih za izvajanje EPA izzive in priložnosti v zvezi z izvajanjem EPA združiti na skladen in bolj učinkovit način.

4.5. Razvojna pomoč

Razvojna pomoč je namenjena različnim regijam in državam, ki izvajajo EPA, poleg drugih virov financiranja EU, ki so bolj posredno usmerjeni v potrebe v zvezi z EPA.

V **karibskih državah** je bilo več kot 100 milijonov EUR dodeljenih regionalnemu programu za Cariforum v okviru 11. Evropskega razvojnega sklada, da bi okrepili procese regionalnega sodelovanja in povezovanja.

V **pacifiških državah** so bili regionalna trgovina, poslovno okolje in udeležba zasebnega sektorja prav tako razvrščeni kot prednostne naloge za regionalna sredstva v vrednosti 50 milijonov EUR.

V **vzhodnoafriški in južnoafriški** regiji je bilo 10 milijonov EUR sredstev dodeljenih vsaki od štirih držav EPA v okviru regionalnega programa Vzhodna in Južna Afrika.

V **Zahodni Afriki** so bile izvedene priprave za zagotovitev sredstev iz programa regionalne konkurenčnosti za Gano in Slonokoščeno obalo. To bo vključevalo posebne dejavnosti, povezane z izvajanjem EPA.

V **Centralni Afriki** Kamerun pripravlja oceno, kako uporabiti sredstva, ki so bila dana na voljo v okviru 211 milijonov EUR regionalnih sredstev za regionalno povezovanje.

Na splošno si je EU v državah **AKP** zlasti prizadevala za spodbujanje trgovine in naložb na agroživilskem področju, da bi tem državam pomagala izkoristiti prednosti EPA.

4.6. Institucionalna dejavnost

Na podlagi EPA, zajetih v tem poročilu, je potekala znatna institucionalna dejavnost:

- **upravljavski organi EPA** za Cariforum, Kamerun ter Vzhodno in Južno Afriko (ne pa za Pacifik) so imeli letna srečanja,
- **predstavniki civilne družbe** so se sestali na drugem srečanju skupnega posvetovalnega odbora EPA EU-Cariforum (aprila 2016 v Bruslju).

Več podrobnosti o teh srečanjih je na voljo v delovnem dokumentu služb Komisije, priloženem temu poročilu.

5. SPORAZUMI O PROSTI TRGOVINI (SPT) PRVE GENERACIJE

EU je SPT prve generacije sklenila pred objavo **sporočila o globalni Evropi** leta 2006. Ti SPT običajno zajemajo le trgovino z blagom in tudi kmetijski proizvodi so bili na njihovo področje uporabe pogosto dodani v poznejši fazi.

SPT v tej kategoriji so precej raznoliki in vključujejo:

- carinsko unijo s Turčijo,
- SPT z Islandijo, Norveško¹¹ in Švico iz 70. let 20. stoletja,
- SPT s Ferskimi otoki, Mehiko, Čilom in Južno Afriko,
- SPT s sredozemskimi partnericami EU¹² kot del pridružitvenih sporazumov, sklenjenih s temi državami v 90. letih 20. stoletja¹³.

Za večino teh SPT **se načrtuje nadgradnja** v celovite SPT, ki bodo bolje ustrezali kompleksnejšim gospodarskim izmenjavam, ki zdaj potekajo med EU in njenimi partnericami. Pogajanja za nadgradnjo SPT z **Mehiko** potekajo, začela so se tudi z **Marokom** in **Tunizijo**. Izvajajo se priprave za začetek pogajanj za posodobitev carinske unije s **Turčijo** in SPT s **Čilom**, medtem ko je bil SPT z **Južno Afriko** nadomeščen z EPA s SADC.

Izvoz tradicionalnih italijanskih testenin v Južno Afriko

Pasta Astorino, družinsko podjetje iz Kalabrije, proizvaja in prodaja testenine v Italiji in tujini. Trgovinski sporazum med EU in Južno Afriko je začel veljati leta 2000. Z njim se je znatno povečal izvoz evropskih testenin v Južno Afriko, tako v smislu vrednosti (43 %) kot količine (67 %).

Zahvaljujoč trgovinskemu sporazumu med EU in Južno Afriko je družba Pasta Astorino začela poslovati v Južni Afriki in leta 2015 izvozila tono testenin. Trgovinski sporazum EU je prinesel koristi tudi lokalnim podjetjem, ki dobavljajo za to družbo.

5.1. Trgovinski tokovi

Razvoj trgovine je bil na splošno pozitiven, saj se je med uporabo SPT dvosmerna trgovina povečala v vseh primerih.

5.1.1. Švica

Švica je tretja največja trgovinska partnerica EU, pri čemer sta se **izvoz in uvoz EU** od leta 2002 **povečala** za 96 %.

¹¹ Sporazum o Evropskem gospodarskem prostoru (EGP) iz leta 1992 z Islandijo in Norveško je okrepil prosti pretok blaga, storitev, naložb in oseb na tem območju. Ta sporazum ni obravnavam v tem poročilu.

¹² Alžirija, Egipt, Izrael, Jordanija, Libanon, Maroko, Palestina in Tunizija.

¹³ Glej celotni seznam v Prilogi 2.

5.1.2. Turčija

Turčija je peta največja trgovinska partnerica EU. V obdobju uporabe sporazuma se je **izvoz EU** v Turčijo **povečal** za 185 %, uvoz iz nje pa za 160 %. Vendar je izvoz EU v Turčijo **od leta 2014** ostal **stabilen**, uvoz pa se še naprej povečuje, kar je povzročilo poslabšanje trgovinske bilance EU z 20 milijard EUR na 10 milijard EUR.

5.1.3. Čile

Izvoz EU v Čile se je od leta 2002 povečal za 170 %, kar je skoraj trikrat več kot uvoz, ki se je v istem obdobju povečal za 50 %. Vendar je EU zaradi številnih SPT, ki jih je Čile po sklenitvi SPT z EU sklenil z drugimi trgovinskimi partnericami, sčasoma postopno **izgubila tržni delež v Čilu** v korist drugih trgovinskih partneric¹⁴.

Izvoz avstrijskega testa v Mehiko

Družinsko podjetje Backaldrin, ki ima sedež v kraju Asten v Zgornji Avstriji, proizvaja sestavine za peko. Podjetje je izumilo polnozrnato štručko Kornspitz, svoje proizvode pa izvaža v več kot 100 držav. Na podlagi trgovinskega sporazuma med EU in Mehiko iz leta 2001 je lahko družba Backaldrin vstopila na mehiški trg.

Družba Backaldrin zdaj izvaža 80 % svojih proizvodov, z močnim mednarodnim poslovanjem pa je zagotovila stalne naložbe in ustvarjanje delovnih mest. Leta 2013 je odprla center za inovacije in tehnologijo ter pričakuje, da bo v bližnji prihodnosti ustvarila 50 delovnih mest za višje usposobljene delavce.

5.1.4. Sredozemske države

Sporazumi s sredozemskimi državami zagotavljajo **vzajemno liberalizacijo** celotne trgovine z industrijskim blagom ter različne stopnje liberalizacije trgovine s kmetijskimi, predelanimi kmetijskimi in ribiškimi proizvodi.

Ti sporazumi običajno vključujejo **elemente asimetrije**, na primer dolga prehodna obdobja in/ali manj celovito liberalizacijo trgovine s kmetijskimi proizvodi. To je v korist sredozemskim partnericam ter je predvsem namenjeno razvoju regije in njenemu boljšemu vključevanju na trg EU.

EU je glavna trgovinska partnerica večine svojih partneric v regiji. Sredozemske države so **zelo odvisne od EU** tako z vidika uvoza kot izvoza.

Čeprav **se je trgovina** na obeh straneh **povečala**, je v večini držav izvoz EU naraščal hitreje kot uvoz iz teh partneric. Izjemi sta Maroko in Tunizija, katerih izvoz v EU se je od začetka veljavnosti sporazumov povečal bolj kot izvoz EU na njuna trga. Države, ki so najbolj napredovale na področju **strukturnih reform** in **diverzifikacije**, kot so **Maroko, Tunizija in Izrael**, imajo sorazmerno manjše in stalnejše trgovinske primanjkljaje.

¹⁴ Da bi EU ohranila in okrepila svoj tržni položaj v Čilu, partnerici trenutno proučujeta možnost za pogajanja o posodobitvi veljavnega sporazuma.

Poseben primer je tudi **Alžirija**, saj več kot 90 % njenega izvoza v EU sestavljajo mineralna goriva, zaradi česar je do leta 2012 vsako leto nastajal trgovinski presežek v primerjavi s predhodnim letom. Vendar se je od leta 2012 vrednost tega izvoza znatno zmanjšala v skladu s **padcem svetovnih cen nafte**. Od leta 2015 je Alžirija beležila **trgovinski primanjkljaj z EU**.

Večji izvoz španskih piškotov v Alžirijo

Družba Galletas Gullón je ena od vodilnih evropskih proizvajalk piškotov. Svoje proizvode izvaža v več kot 100 držav. Na podlagi trgovinskega sporazuma med EU in Alžirijo, ki je začel veljati leta 2005, so se znižale tarifne ovire, ki so bile prej kar 30-odstotne. To je evropskim podjetjem, kot je Galletas Gullón, olajšalo izvoz blaga v to državo.

V zadnjih petih letih je družba Galletas Gullón svojo prodajo v Alžiriji povečala za 36 % in leta 2015 je ta dosegla vrednost 2 milijona EUR. Zaradi stalnega povpraševanja je družba zdaj postala največja izvoznica piškotov v Alžirijo, pri čemer meni, da tega brez SPT ne bi mogla doseči.

5.2. Tarifne kvote

Tarifne kvote na splošno **niso dobro izkoriščene** ali pa se uporabljajo le za omejeno število proizvodov. Izjema je Izrael, ki večinoma izčrpa svoje tarifne kvote. Številnim sredozemskim partnericam pri izvozu na trg EU izzive predstavljajo **regulativne zahteve** in standardi EU. V mnogih primerih regulativno okolje v državah partnericah ne ustreza zahtevam EU.

Na gospodarstvo sredozemskih partneric je vplivala **regionalna nestabilnost**. Težave, s katerimi se srečujejo te partnerice, vključujejo na primer:

- zaprtje tradicionalnih trgovskih poti,
- težke politične razmere,
- prisotnost velikega števila beguncev in
- težave pri privabljanju tujih naložb v nestabilnih časih.

Učinki **sirske begunske krize** so zlasti akutni v majhnih in nestabilnih gospodarstvih, kot sta Jordanija in Libanon. EU proučuje načine za okrepitev gospodarskega sodelovanja in pomoči, povezane s trgovino, s katerima bi lahko sredozemskim državam zagotovili večjo korist od liberalizacije trgovine z EU. Pobuda za **poenostavitev pravil o poreklu**, o kateri sta se EU in **Jordanija** dogovorili julija 2016 in je povezana z zaposlovanjem sirskih beguncev, je primer pripravljenosti EU, da se odzove na posebne izzive, s katerimi se srečujejo njene sredozemske partnerice.

5.3. Stopnje uporabe preferencialov

V zvezi z izvozom EU te stopnje niso na voljo za vse države. Vendar pa so razpoložljive stopnje veliko nižje za izvoz EU kot za uvoz iz partneric, ki imajo sklenjen SPT, v EU. Stopnje uporabe preferencialov za **partnerice, ki imajo sklenjen SPT prve generacije**, so med 96 % (uvoz iz Tunizije in Egipta) in 66 % (uvoz iz Norveške), povprečna stopnja pa je 84 %. Za **izvoz EU** so med 74 % (izvoz v Libanon in Čile) in 23,5 % (izvoz v Tunizijo), povprečna stopnja je 53 %.

5.4. Storitve in naložbe

Na splošno je EU največja ali pa ena od najpomembnejših partneric pri trgovini s storitvami in naložbah v vseh zadevnih državah. Razvoj trgovine s storitvami in naložb je bil na splošno **pozitiven**. Vendar so v zadnjih letih širši dogodki, zlasti v sredozemski regiji, vplivali na trgovino s storitvami v nekaterih državah, zlasti na **turizem**.

5.4.1. Čile

V SPT prve generacije storitve niso zajete, razen v primeru Mehike in Čila. **Izvoz storitev iz EU** v Čile se je med letoma 2010 in 2015 povečal za 27 %, uvoz iz Čila pa za 29 %.

Kar zadeva **naložbe**, je EU največja vlagateljica v Čilu, vendar se naložbe EU v zadnjih letih zmanjšujejo, verjetno zaradi **krize v čilskem rudarskem sektorju**.

5.4.2. Mehika

V obdobju 2010–2015 se je izvoz **storitev** iz EU v Mehiko povečal za 54 %, uvoz v EU pa za 47 %.

V primeru Mehike se je povprečni letni naložbeni tok, ki izhaja iz EU, od začetka uporabe SPT **potrožil**.

5.5. Organi izvajanja

Strukture organov izvajanja v okviru SPT prve generacije niso tako izpopolnjene kot v okviru najnovejših SPT, vendar je **letno srečanje** za pregled razvoja v načrtu in se običajno tudi izvede.

Vprašanja, ki so bila izpostavljena na teh srečanjih, so zelo raznolika in izražajo specifične razmere vsake posamezne države partnerice. Skupne teme, ki so bile obravnavane na več takih srečanjih, so bile:

- okorni carinski postopki,
- omejitve trgovine s kmetijskimi proizvodi,
- farmacevtski izdelki,
- javna naročila in
- omejitve neposrednih tujih naložb.

V zvezi s sredozemskimi državami se je razpravljalo tudi o **pomoči, povezani s trgovino**, pri čemer je bil poudarek namenjen **približevanju zakonodaje** določbam EU zlasti pri sanitarnih in fitosanitarnih ukrepih, standardih in ugotavljanju skladnosti.

6. V SREDIŠČU: POGLAVJA O TRGOVINI IN TRAJNOSTNEM RAZVOJU

SPT EU vključujejo določbe o trajnostnem razvoju, kot sta spoštovanje glavnih mednarodnih **delovnih** in **okoljskih standardov** in instrumentov, tudi za **les** in **ribe**, ter spodbujanje **trajnostne proizvodnje** in **družbene odgovornosti podjetij**.

Narava in obseg dejavnosti, zajetih v poglavjih o trgovini in trajnostnem razvoju, se med posameznimi partnericami razlikujeta in sta odvisna od tega, koliko časa so ta poglavja že v veljavi.

Trgovinske določbe v okviru pridružitvenih sporazumov z Gruzijo, Moldavijo in Ukrajino so se začele šele nedavno uporabljati. Tako je bil leta 2016 velik obseg dela namenjen **ustanovitvi institucij**, vključno z mehanizmi civilne družbe, in **opredelitvi prednostnih področij** dela.

6.1. Dejavnosti SPT nove generacije

Sporazumi, ki so sklenjeni dlje časa, so sporazumi z Južno Korejo, Srednjo Ameriko ter Kolumbijo in Perujem. V nadaljevanju so predstavljene nekatere dejavnosti, ki so bile v skladu s temi tremi sporazumi izvedene leta 2016.

Pripravljena je bila **primerjalna študija** o izvajanju Konvencije MOD št. 111 v zvezi z nediskriminacijo na delovnem mestu v EU in **Koreji** (vključno z delavnicami v Seulu in Bruslju).

V **Salvadorju** in **Gvatemali** potekajo projekti z MOD za krepitev izvajanja **temeljnih konvencij MOD**, ki se osredotočajo na:

- svobodo združevanja,
- kolektivna pogajanja in nediskriminacijo ter
- delo otrok.

S **Kolumbijo** poteka stalen dialog o izvajanju Konvencije o mednarodni trgovini z ogroženimi prosto živečimi živalskimi in rastlinskimi vrstami (**CITES**).

Na splošno se dosega **postopen napredek** pri izvajanju poglavij o trgovini in trajnostnem razvoju. Ta poglavja so spodbudila ter zagotovila dragoceno podlago za redne in osredotočene dialoge s trgovinskimi partnericami EU o relevantnih delavskih in okoljskih vprašanjih, povezanih s trgovino, in za začetno opredelitev prednostnih nalog in priložnosti na področju trgovine in trajnostnega razvoja.

6.2. Srečanja med organi javnih uprav na področju trgovine in trajnostnega razvoja

V poročevalskem obdobju so ta srečanja potekala s Srednjo Ameriko, Kolumbijo in Perujem, Korejo, Gruzijo in Moldavijo.

Na področju **dela** so leta 2016 teme razprav vključevale:

- inšpekcijo dela (Kolumbija, Peru, Honduras, Moldavija, Gruzija),
- kolektivna pogajanja (Kolumbija, Gvatemala),
- nasilje proti sindikatom (Kolumbija),
- svobodo združevanja (Salvador, Panama),
- delo otrok (Kolumbija, Salvador, Gvatemala, Panama, Gruzija),

- tristranska posvetovanja¹⁵ (Gruzija) ter
- zdravje in varnost pri delu (Kolumbija, Peru, Moldavija).

Razprave so vključevale naslednja glavna **okoljska vprašanja**:

- **CITES**:
 - Gruzija, Moldavija,
 - trgovina s kožo krokodilov in kajmanov iz Kolumbije,
 - les (rod *Dalbergia*) (Gvatemala in Panama),
 - morski psi in raže (Panama);
- boj proti **podnebnim spremembam** v skladu s Pariškim sporazumom:
 - zmanjšanje emisij CO₂ v industriji (Kostarika),
 - obnova ekosistemov, ponovno pogozdovanje in boj proti krčenju gozdov (Salvador, Honduras, Nikaragva, Gruzija),
 - Konvencija o biološki raznovrstnosti (zlasti Nagojski protokol) (Panama in Moldavija).

6.3. Druga srečanja

Ob koncu vladnih srečanj na področju trgovine in trajnostnega razvoja so bila organizirana odprta srečanja med **predstavniki vlad in civilne družbe**, vključno s predstavniki delavcev in delodajalcev. Z namenom razprave o poglavjih o trgovini in trajnostnem razvoju so se za vse sporazume posvetovalne skupine civilne družbe EU srečale z Evropskim ekonomsko-socialnim odborom, ki je zagotovil tudi sekretarsko podporo.

6.4. Stanje in izzivi

Na splošno je namen sporazumov zagotoviti **koristen okvir** za obravnavanje vprašanj, ki se lahko pojavijo pri interakciji med trgovinskimi, socialnimi in okoljskimi cilji.

Vendar **potencial** delovanja na področju trgovine in trajnostnega razvoja **še ni v celoti izkoriščen**¹⁶. Potrebna bodo dodatna prizadevanja za nadaljnje izboljšanje politike dela in okoljske politike ob hkratnem spoštovanju mednarodnih zavez in zagotavljanju visoke ravni varstva.

Izvajanje zavez o trgovini in trajnostnem razvoju je odvisno od **dolgoročnega sodelovanja** s trgovinskimi partnericami in **tesnega usklajevanja** med **organi na različnih ravneh**, pristojnimi za politike na področjih, kot sta delo in okolje. Ti vedno ne opazijo ali razumejo povezave med temi politikami in mednarodno trgovino. Pomemben del tega procesa je sodelovanje z organizacijami **civilne družbe**, vključno s predstavniki delavcev in delodajalcev. Te bi morale imeti še večjo vlogo pri izvajanju spremljanja.

¹⁵ posvetovanja med podjetji, delavci in predstavniki države.

¹⁶ Komisija je trenutno vključena v obsežne razprave z Evropskim parlamentom, Svetom in zainteresiranimi stranmi, da bi se izboljšala učinkovitost izvajanja in izvrševanja določb o trgovini in trajnostnem razvoju v sporazumih. Kot podlago za to razpravo je 11. julija 2017 objavila neuradni dokument. Na voljo na: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/july/tradoc_155686.pdf.

Komisija si je leta 2016 prizadevala za učinkovitejše izvajanje poglavij SPT o trgovini in trajnostnem razvoju. Prizadevala si je **bolje sodelovati** s podjetji in drugimi ustreznimi zainteresiranimi stranmi civilne družbe ter **izboljšati usklajevanje** z mednarodnimi organizacijami, zlasti MOD.

Komisija želi bolje uporabiti **strukture** za nadzor in spremljanje v okviru **mednarodnih organov**, kot so MOD in večstranski okoljski sporazumi, kot primarni vir informacij za oceno učinkovitosti izvajanja poglavij o trgovini in trajnostnem razvoju.

Komisija je naročila tudi več **pilotnih raziskav** o preverjanju **stanja izvajanja** temeljnih delovnih standardov v smislu zakonodaje in prakse v pilotnih državah (Kolumbiji, Gruziji in Gvatemali), pri čemer je preverjanje potekalo tudi prek posvetovanj s socialnimi partnerji. Komisija namerava v obdobju 2018–2019 te raziskave še razširiti.

Komisija je vzpostavila mehanizem za krepitev svojega **sodelovanja z državami članicami EU** na področju izvajanja poglavij o trgovini in trajnostnem razvoju, in sicer z namensko skupino strokovnjakov za trgovino in trajnostni razvoj. Ta skupina se redno srečuje, kar omogoča izmenjavo informacij in usklajevanje. V obdobju 2017–2018 se bosta partnerstvo z državami članicami in sodelovanje pri zadevah v zvezi s trgovino in trajnostnim razvojem še okrepili.

7. NAKNADNA OCENA UČINKA SPT – ČILE IN MEHIKA

V tem poročilu je opisano stanje izvajanja SPT v letu 2016. Zaradi primerjave so upoštevani tudi podatki iz preteklih nekaj let. Naknadne ocene vključujejo celovito analizo učinka SPT. Doslej sta bili ti oceni pripravljeni za SPT s Čilom in Mehiko¹⁷. Analiza SPT s Korejo bo končana v letu 2017. Poleg tega se trenutno pripravlja splošna študija o učinku SPT na dobrobit živali.

7.1. Čile

V študiji je bilo ugotovljeno, da je imelo **znižanje tarif** znaten učinek na dvostranske trgovinske tokove. Simulacije so pokazale, da bi bil brez SPT čilski izvoz v EU leta 2009 manjši za 20 %, izvoz iz EU v Čile leta 2010 pa bi bil manjši za najmanj 40 %.

Kljub znatnemu povečanju dvostranskih trgovinskih tokov je študija pokazala zmanjševanje deleža EU v **celotni trgovini** Čila od začetka veljavnosti sporazuma. To kaže na to, da bi lahko bili izvozniki EU ob odsotnosti SPT močno izrinjeni s čilskega trga zaradi številnih SPT, ki jih je Čile podpisal z drugimi partnericami.

V zvezi s **storitvami** je v študiji ugotovljeno, da se je izvoz storitev iz EU po začetku veljavnosti SPT bolj povečal v sektorjih z višjo stopnjo liberalizacije v primerjavi z zavezami GATS¹⁸ v okviru STO. Prav tako je bil izvoz čilskih storitev v EU sorazmerno dober v več sektorjih, v katerih so zaveze SPT presegle zaveze iz GATS.

V naknadni oceni učinka so izpostavljeni mešani, a na splošno zanemarljivi učinki na **naravne vire in degradacijo okolja**. Povečana uporaba gnojil ter večji izvoz molibdena, lososa, mehkužcev in izdelkov iz lesa sta prispevala, čeprav v omejenem obsegu, k različnim oblikam onesnaževanja zraka in vode. Vendar so se ti učinki deloma izravnali z višjimi okoljskimi standardi, ki jih zahteva EU.

V študiji je bil ocenjen tudi **socialni učinek**, predvsem v Čilu, pri čemer je bilo ugotovljeno, da SPT ni povzročil očitnih socialnih stroškov prilagoditve v EU.

V **kmetijskem** sektorju v Čilu so mala kmetijska gospodinjstva morda prikrajšana zaradi sorazmerno večjih kmetijskih podjetij. Vendar so na splošno imela koristi zaradi povečanja celotnega kmetijskega prihodka in zaradi zmanjšanja neenakosti med kmetijstvom in drugimi sektorji v smislu dostopa na trg, ki ju je omogočil SPT.

7.2. Mehika

V analizi je bilo ugotovljeno, da se je dvostranska **trgovina z blagom** med EU in Mehiko po začetku veljavnosti SPT znatno povečala, zlasti trgovina z nekmetijskim blagom.

Kmetijski izvoz EU se še vedno srečuje z visokimi tarifami ter velikimi sanitarnimi in fitosanitarnimi ovirami v Mehiki.

¹⁷ Oceno za SPT s Čilom je leta 2012 pripravila družba ITAQA Sarl, za SPT z Mehiko pa leta 2016 družba Ecorys. Končna poročila so javnosti na voljo na spletnih straneh:

http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2012/august/tradoc_149881.pdf in

http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/august/tradoc_156011.pdf.

¹⁸ Splošni sporazum o trgovini s storitvami.

Izvoz in uvoz sta se več kot podvojila, pri čemer je izvoz iz EU v Mehiko naraščal nekoliko hitreje kot izvoz iz Mehike v EU. **Delež** EU v mehiškem izvozu je bil leta 1999 3,8 %, leta 2013 pa 4,9 %. Mehiški delež v izvozu EU se je z 0,5 % povečal na 0,7 %.

Izraženo v odstotkih naj bi bil **BDP Mehike** zaradi SPT višji za 0,34 %, **BDP EU** pa za 0,01 %. Ta asimetrični učinek je povezan s tem, kako je ena od pogodbenic pri drugi uvrščena kot trgovinska partnerica.

Podatki za **dvostranske trgovinske tokove** kažejo, da se je izvoz EU v Mehiko nekoliko bolj povečal (19 %) kot mehiški izvoz v EU, za katerega se ocenjuje povečanje za 15 %.

Pri trgovini s **storitvami** je ugotovljeno znatno povečanje dvostranskih trgovinskih tokov, vendar so te spremembe skladne z razvojem v celotni trgovini s storitvami.

Tokovi neposrednih tujih naložb med partnericama kažejo nihajoč vzorec, ki ne odstopa veliko od splošnih trendov pri tokovih neposrednih tujih naložb.

Na **zaposlovanje, človekove pravice, spremembe v stopnji revščine in neenakost SPT** ni bistveno vplival. Če je prišlo do kakšnih sprememb, so bile te zelo majhne in pozitivne.

Študija ni pokazala nobenega jasnega vpliva na **okolje**, pa tudi za **pravice delavcev**, socialno zaščito in socialni dialog ni bila ugotovljena jasna povezava s SPT.

8. PRIPRAVA NA UČINKOVITO IZVAJANJE SPT

Na podlagi izkušnje s SPT s Korejo ter Kolumbijo in Perujem v začetnih fazah njune uporabe je Komisija spoznala, da je za nemoteno izvajanje sporazuma izjemno pomembna celovita **priprava**. Tako bo Komisija v prihodnje takoj po zaključku pogajanj poleg ustreznih ukrepov na strani EU začela pripravljati **časovni načrt izvajanja**. V njem bodo naštetih zakonodajni in upravni ukrepi, ki jih mora država partnerica, ki ima sklenjen SPT, sprejeti za izpolnitev svojih zavez iz SPT.

Komisija se bo z državami partnericami dogovorila o izvajanju teh časovnih načrtov in ga spremljala, da bi tako zagotovila učinkovito uporabo sporazumov. Za **Vietnam** in **Singapur** je s pripravo načrtov izvajanja že začela. Pri **državah v razvoju** in **najmanj razvitih državah** bodo načrti izvajanja vključevali tudi ukrepe, s katerimi bodo te države lažje izkoristile priložnosti, ki jih ponujajo trgovinski sporazumi z EU, kar je v skladu z letošnjim pregledom strategije EU za pomoč trgovini.

Ključno vlogo pri delu v zvezi z izvajanjem SPT imajo **delegacije EU** v državah partnericah, ki imajo sklenjen SPT. Te lahko najbolje spremljajo domači razvoj, ki je pomemben za učinkovito delovanje SPT. Imajo tesne stike s predstavniki držav članic, lokalnimi poslovnimi združenji in drugimi zainteresiranimi stranmi, s katerimi vzpostavijo **skupine za dostop na trg**, ki spremljajo odpravo trgovinskih ovir. V državah partnericah, ki imajo sklenjen SPT, se skupine za dostop na trg osredotočajo na izvajanje SPT kot prednostno nalogo. Delegacije EU so bistvene tudi za spremljanje časovnih načrtov izvajanja.

Poleg tega si Komisija prizadeva, da bi se na učinkovit začetek uporabe SPT pripravile tudi druge institucije, države članice ter poslovne in neposlovne organizacije.

9. VEČJA OZAVEŠČENOST

Pomanjkanje ozaveščenosti o SPT je bilo opredeljeno kot eden od glavnih razlogov za to, da podjetja teh sporazumov ne uporabljajo. Zato Komisija povečuje prizadevanja za odpravo tega pomanjkanja:

- pripravljene so bile obsežne informacije o CETA¹⁹ in SPT z Vietnamom²⁰,
- opredeljene so bile **zgodbe o uspehu** izvoznikov ter objavljene na spletu in v medijih²¹,
- pripravljene so bili načrti za:
 - izboljšanje zagotavljanja informacij o SPT v **podatkovni zbirki EU o dostopu na trge**²² in
 - izboljšanje uporabe drugih **obstojećih orodij** in omrežij **Komisije** za širjenje informacij o SPT.

V obdobju 2017–2018 se bodo uporabljala nova digitalna **orodja** za ozaveščanje, **namenjena MSP**.

Poleg Komisije imajo tudi **države članice ključno vlogo** pri širjenju informacij o SPT, da te dosežejo zainteresirane strani. To zlasti velja za MSP, ki pogosto potrebujejo informacije v lokalnem jeziku in različnih regijah.

Komisija je leta 2016 začela razprave z državami članicami in poslovnimi organizacijami, tudi v **svetovalnem odboru za dostop na trge** in **Odboru za trgovinsko politiko** v okviru Sveta, o tem, kako bolje sodelovati pri izvajanju SPT. Boljša ozaveščenost na centralni in lokalni ravni je bila obravnavana kot posebej pomembna.

Pri teh izmenjavah mnenj je bilo ugotovljeno tudi, da je tesno sodelovanje med **veleposlaništvu držav članic** in **delegacijami EU** v državah partnericah s SPT ključni dejavnik pri zagotavljanju učinkovitega izvajanja SPT.

Da bi opredelili dobro prakso, se sodelovanje z državami članicami, Evropskim parlamentom ter poslovnimi in neposlovnimi zainteresiranimi stranmi nadaljuje tudi v letu 2017.

¹⁹ <http://ec.europa.eu/trade/policy/in-focus/ceta/>.

²⁰ http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/june/tradoc_154622.pdf.

²¹ <http://ec.europa.eu/trade/trade-policy-and-you/in-focus/exporters-stories/>.

²² <http://madb.europa.eu/madb/indexPubli.htm>.

10. SKLEPNE UGOTOVITVE

EU ima sklenjenih veliko različnih SPT, ki se zelo razlikujejo po svojem področju uporabe in ciljih.

Delo v zvezi z izvajanjem EPA in DCFTA je treba okrepiti na obeh straneh. Uspešnost teh prizadevanj je tesno povezana z napredkom, doseženim pri:

- približevanju zakonodaje in institucionalni krepitvi zmogljivosti v primeru DCFTA ter
- krepitvi zmogljivosti za izvajanje v primeru EPA.

Sredozemske države se še vedno srečujejo s težavami pri izvažanju na trg EU. Te se pojavljajo kljub dolgemu obdobju uporabe SPT. Notranji razvoj v zadnjih letih, vključno z begunsko krizo, je postal dodatni izziv pri krepitvi izvozne zmogljivosti in diverzifikaciji gospodarstva, ki bi tem partnericam pomagali bolje izkoristiti priložnosti, ki jih ponujajo SPT.

10.1. Trgovinski tokovi

Na splošno se **trgovina z blagom povečuje**, zlasti kar zadeva izvoz EU. V primeru zmanjševanja izvoza EU se razlog za to zdi predvsem povezan z zunanjimi dejavniki, ki vplivajo na gospodarstvo zadevne države partnerice, in ni posledica delovanja SPT kot takega.

Znatno povečanje izvoza **kmetijskih proizvodov** in **motornih vozil** iz EU v primeru SPT nove generacije je zelo pozitivno in je preseglo začetna pričakovanja. Velik delež podjetij iz EU, ki uporabljajo preferencialne tarife na podlagi SPT, v teh sektorjih pomeni, da so bili SPT ključni za te trende.

10.2. Tarifne kvote

V povezavi s tarifnimi kvotami **potencial** za dodatni izvoz v obe smeri z vsemi partnericami **ni izkoriščen**, saj je uporaba teh kvot na splošno še vedno majhna.

10.3. Stopnje uporabe preferencialov

Razpoložljivi podatki kažejo, da so stopnje uporabe preferencialov za **podjetja EU** na splošno **veliko nižje** od stopenj trgovinskih partneric. Komisija je to vprašanje obravnavala in opredelila naslednje tri glavne razloge za majhno uporabo SPT:

- pomanjkanje **ozaveščenosti** o SPT,
- **težave pri razumevanju** pravil za posamezne proizvode in
- okorni **postopki za pridobitev dokumentov**, potrebnih za upravičenost do preferencialne obravnave.

Komisija si trenutno prizadeva za odpravo omenjenega pomanjkanja ozaveščenosti. **Izboljšuje informacije**, ki so na voljo na njenih spletiščih, vključno z obstoječimi orodji, kot so predhodna stališča o poreklu. Pripravlja tudi nove vrste **digitalnih orodij** in priročnikov za učinkovitejše širjenje informacij o SPT in pomoč podjetjem pri njihovi uporabi.

Tesno sodelovanje z državami članicami in poslovno skupnostjo bo bistveno za celovito izkoriščanje prednosti teh instrumentov in doseganje čim več podjetij.

Pomanjkanje podatkov o stopnjah uporabe preferencialov za izvoz EU v nekatere partnerice je težava, ki jo bo treba prednostno obravnavati skupaj s temi državami. Prihodnji SPT bodo vključevali **določbo o izmenjavi podatkov**, vendar težava ostaja pri SPT, ki se že uporabljajo. Brez teh podatkov ne bo mogoče spremljati uporabe SPT ali učinka vseh povečanih prizadevanj za pomoč podjetjem EU pri njihovi uporabi. Na podlagi podatkov bo mogoče tudi opredeliti sektorje z nizkimi stopnjami uporabe preferencialov, da bi se lahko posebej usmerili vanje.

10.4. Storitve in naložbe

Storitve in naložbe so del vseh SPT nove generacije in DCFTA, vendar je težko opaziti povezavo med SPT in razvojem na teh področjih. Da bi lahko videli dejanski učinek, **je potrebnega več časa**.

V primeru SPT, ki se uporabljata s Čilom in Mehiko, je razvoj trgovine pozitiven.

10.5. Trgovina in trajnostni razvoj

Za izvajanje poglavij o trgovini in trajnostnem razvoju so potrebna prizadevanja za vključitev partneric SPT, vendar je bil **pozitiven razvoj** že opažen.

Trenutna naloga je **opredelitev prednostnih nalog za nadaljnje delo** v prihodnjih letih. To, da bi dosegli več kot le ratifikacijo glavnih mednarodnih instrumentov ter zagotovili učinkovito izvajanje tako v zakonodaji kot praksi, še vedno ostaja izziv. **Okrepljeno sodelovanje** z mednarodnimi organizacijami, kot je MOD, bo pripomoglo k prihodnjim prizadevanjem v zvezi s spremljanjem.

10.6. Odprta vprašanja

V zvezi z odprtimi vprašanji je bil **napredek** dosežen glede:

- sanitarnih in fitosanitarnih ukrepov (Kolumbija, Peru, Moldavija, Gruzija, Ukrajina),
- diskriminacijske ureditve za žgane pijače (Kolumbija) ter
- tehničnih predpisov in standardov (Ukrajina, Gruzija).

Kljub temu še **ostajajo težave** v zvezi s:

- sanitarnimi in fitosanitarnimi ukrepi,
- omejitvami pri trgovini s kmetijskimi proizvodi,
- uveljavitvijo geografskih označb in
- javnimi naročili.

Da bi svoja prizadevanja osredotočile na odpiranje trgov, so EU in države članice leta 2016 sprejele **ново sanitarno in fitosanitarno strategijo** z jasnimi prednostnimi nalogami glede dostopa na trg za 20 trgovinskih partneric. Te vključujejo države, s katerimi ima EU sklenjen SPT ali o njem potekajo pogajanja. Tekoča pogajanja o SPT vključujejo dodatna prizadevanja za preprečevanje prihodnjih težav²³.

Dlje ko se posamezni SPT uporablja, manj bi smela EU tolerirati stalne kršitve njegovih zavez. Po petih letih uporabe SPT med EU in **Korejo**:

²³ Komisija zdaj na primer želi v vse nove SPT uvesti določbe o sodelovanju na področju dobrobiti živali in protimikrobne odpornosti. S tem želi zagotoviti enake konkurenčne pogoje za standarde kmetijske proizvodnje v EU in standarde, ki jih uporabljajo trgovinske partnerice EU.

- EU še vedno ne more izvažati govedine,
- Koreja še vedno ni sprejela načela regionalizacije in
- EU bo še naprej sodelovala s Korejo, da bi razširili seznam zaščitene geografske oznake EU, kot je določeno v sporazumu.

Kar zadeva **Peru**, tam po treh letih uporabe sporazuma še vedno velja diskriminacijska **obdavčitev žganih pijač**. To je v nasprotju z napredkom, ki je bil na tem področju dosežen s Kolumbijo. To vprašanje je treba prednostno obravnavati.

10.7. Izvrševanje zakonodaje

Postopek **reševanja sporov** v okviru SPT **ni bil uporabljen**, vendar je EU zahtevala vzpostavitev **odbora STO**, ki bi pregledal diskriminacijsko ureditev za **žgane pijače**, ki jo uporablja **Kolumbija**. Na podlagi te zahteve je Kolumbija sprejela zakon, ki je začel veljati januarja 2017 in naj bi obravnaval omenjena vprašanja. EU zdaj spremlja izvajanje tega zakona.

To kaže na to, kako lahko uporaba pravnega sredstva včasih prinese hitre rezultate brez celotnega procesa. Komisija bi morala **razmisliti o izvrševanju zakonodaje**, zlasti v primerih velikega gospodarskega ali sistemskega pomena.

PRILOGA 1 – OBSEG POROČILA IN UPORABLJENI PODATKI

Obseg

Poročilo obravnava celovite SPT, ki so bili s pogajanjem sklenjeni po letu 2006 (SPT nove generacije), ter starejše SPT, ki so bili sklenjeni pred letom 2006 in katerih obseg je na splošno bolj omejen (SPT prve generacije).

Sporazumi o gospodarskem partnerstvu (EPA) ter poglobljena in celovita prostotrgovinska območja (DCFTA) so obravnavani ločeno, saj so DCFTA posebej osredotočeni na približevanje zakonodaje, EPA pa na razvoj.

Celoten seznam je naveden v Prilogi 2.

Izvajanje poglavij o trgovini in trajnostnem razvoju je obravnavano tudi v ločenem poglavju, ki zajema vse SPT, ki vsebujejo te določbe.

Uporabljeni podatki

Poročilo zajema stanje leta 2016 in SPT, ki so se do konca leta 2016 že *uporabljali vsaj eno leto*. V njem so uporabljeni podatki Eurostata:

- od leta 2016 za trgovino z blagom,
- za leto 2015 za storitve in naložbe,
- od leta 2002 za SPT prve generacije, ker so usklajeni podatki za EU-28 na voljo od tega leta.

V zvezi s SPT s Srednjo Ameriko so uporabljeni različni podatki zaradi znatnih razlik med statistiko Eurostata in Srednje Amerike. Poročilo zajema obdobje 2015–2016 z uporabo:

- podatkov Eurostata, pridobljenih oktobra 2016, za uvoz EU,
- statistiko Srednje Amerike, ki je na voljo za to obdobje, za izvoz EU.

PRILOGA 2 – PREGLED SPT, KI SO ZAJETI V TEM POROČILU

SPT nove generacije

- **EU in Južna Koreja:** uporablja se od julija 2011.
- **EU ter Kolumbija in Peru:** uporablja se od marca 2013 za Peru in avgusta 2013 za Kolumbijo.
- **Sporazum o pridružitvi med EU in Srednjo Ameriko:** uporablja se od leta 2013²⁴.

Poglobljena in celovita prostotrgovinska območja

- **EU in Gruzija:** uporablja se od 1. septembra 2014, v celoti je začelo veljati 1. julija 2016.
- **EU in Moldavija:** uporablja se od 1. septembra 2014, v celoti je začelo veljati 1. julija 2016.
- **EU in Ukrajina:** uporablja se od 1. januarja 2016, v celoti je začelo veljati 1. septembra 2017.

Sporazumi o gospodarskem partnerstvu

- **EU-Cariforum** (Antigva in Barbuda, Belize, Bahami, Barbados, Dominika, Dominikanska republika, Grenada, Gvajana, Jamajka, Saint Kitts in Nevis, Sveta Lucija, Saint Vincent in Grenadine, Surinam ter Trinidad in Tobago): uporablja se od 29. decembra 2008.
- **EU in pacifiške države** (Fidži, Papua Nova Gvineja): uporablja se od 28. julija 2014 za Fidži in od 20. decembra 2009 za Papuo Novo Gvinejo.
- **EU ter vzhodno- in južnoafriška podregija** (Madagaskar, Mauritius, Sejšeli in Zimbabve): uporablja se od 14. maja 2012.
- **EU in Kamerun (Centralna Afrika):** uporablja se od 4. avgusta 2014.

SPT prve generacije

- **Carinska unija med EU in Turčijo:** pridružitveni sporazum je bil podpisan leta 1963; končna faza carinske unije je bila zaključena 1. januarja 1996.
- **EU in Švica:** uporablja se od leta 1972.
- **EU in Norveška:** uporablja se od 1. julija 1973.
- **EU in Alžirija:** uporablja se od 1. septembra 2005.
- **EU in Egipt:** uporablja se od 21. decembra 2003.
- **EU in Izrael:** uporablja se od leta 1996.
- **EU in Jordanija:** uporablja se od 1. maja 2002.
- **EU in Libanon:** uporablja se od 1. marca 2003.
- **EU in Maroko:** uporablja se od 1. marca 2000.
- **EU in Palestina:** uporablja se od 1. julija 1997.
- **EU in Tunizija:** uporablja se od 1. marca 1998.
- **Sporazum o trgovini, razvoju in sodelovanju med EU in Južno Afriko:** uporablja se od 1. januarja 2000.
- **Splošni sporazum med EU in Mehiko:** uporablja se od oktobra 2000.
- **Pridružitveni sporazum med EU in Čilom:** uporablja se od 1. februarja 2003.

²⁴ SPT se je začel začasno uporabljati 1. avgusta za Honduras, Nikaragvo in Panamo, 1. oktobra za Kostariko in Salvador ter 1. decembra za Gvatemalo.

- **Stabilizacijsko-pridružitveni sporazum med EU in Srbijo:** uporablja se od 1. julija 2008.

PRILOGA 3 – STATISTIKA UPORABE PREFERENCIALOV

V tem poročilu statistika o uporabi preferencialov, ki jih omogočajo sporazumi EU o prosti trgovini, s strani uvoznikov temelji na upravnih podatkih, ki jih je zbrala država uvoznica.

Odražajo uvoz v okviru preferencialnega režima, ki je izkoristil razpoložljive preferenciale (uporabljeni preferenciali), kot delež celotnega uvoza, ki bi bil upravičen do preferencialov (upravičeni preferenciali). Uvoz se upošteva le, kjer obstaja potencialni preferencial, tj. kadar je veljavna preferencialna tarifa nižja od običajno uporabljene največje tarifatne ugodnosti (MFN).

1. Uporaba preferencialov za uvoz v EU iz partneric SPT

Uporabljeni tarifni režim je razviden iz enotne upravne (carinske) listine. V njej uvoznik navede, po katerem režimu bo uvoz izveden. To se primerja z upravičenostjo, kot izhaja iz tarifnih podatkov TARIC. Kjer je potrebno in mogoče, se izvedejo popravki, da se odpravijo napake.

Pridobljeni nabor podatkov je skladen ter omogoča primerjavo po državah partnericah, letih in (v večini primerov) tarifnih postavkah. Vendar nekatere napake ostanejo neodkrita (npr. pogoji „končne uporabe“), zato je treba rezultate o proizvodih na podrobnejši ravni razlagati previdno.

Glej Prilogo 4.

2. Uporaba preferencialov za izvoz iz EU v partnerice SPT

Statistika o uporabi preferencialov za izvoz iz EU v tretje države temelji na upravnih podatkih, zbranih v vsaki posamezni tretji državi uvoznici. Te statistike po definiciji niso usklajene, pri čemer je primerjava med državami partnericami ali z uvozom EU tvegana zaradi spremenljive in pogosto vprašljive kakovosti podatkov.

Ugotoviti je mogoče neskladja, kot je sporočeni preferencialni uvoz v tarifnih postavkah, ki ne spada pod noben preferencial, ali velike razlike med sporočenim skupnim uvozom in izvozom, kot ju je navedel Eurostat. Delno usklajevanje je izvedeno naknadno z odstranitvijo trgovine v tarifnih postavkah, za katere v skladu s podatkovno zbirko o dostopu na trge, ki jo ureja GD za trgovino, preferenciali ne obstajajo (npr. kadar velja MFN = 0).

Pridobljeni nabor podatkov o izvozu EU je tako skladen le, če se uporabi za primerjavo uporabe v posamezni državi v določenem obdobju in delno za določene kategorije proizvodov. Nabor podatkov se ne sme uporabiti za primerjavo uporabe med različnimi državami (tudi med uvozom EU).

Glej Prilogo 5.

PRILOGA 4 – UPORABA PREFERENCIALOV ZA UVOZ V EU

Država izvoznica	2013	2014	2015	2016
Albanija	88 %	88 %	87 %	86 %
Alžirija	95 %	94 %	97 %	95 %
Čile	93 %	94 %	95 %	95 %
Kolumbija	85 %	96 %	97 %	97 %
Kostarika	89 %	96 %	96 %	97 %
Egipt	96 %	96 %	95 %	96 %
Salvador	80 %	91 %	82 %	74 %
Gruzija	86 %	78 %	83 %	80 %
Gvatemala	89 %	94 %	95 %	95 %
Honduras	84 %	93 %	91 %	92 %
Izrael	89 %	89 %	89 %	90 %
Jordanija	76 %	79 %	79 %	68 %
Libanon	79 %	87 %	76 %	71 %
Mehika	67 %	61 %	52 %	57 %
Moldavija	89 %	89 %	91 %	88 %
Maroko	97 %	97 %	97 %	95 %
Nikaragva	90 %	96 %	94 %	94 %
Norveška	74 %	72 %	71 %	66 %
Ozemlje zasedene Palestine	71 %	78 %	78 %	81 %
Panama	70 %	81 %	70 %	61 %
Peru	95 %	97 %	98 %	97 %
Srbija	92 %	94 %	93 %	90 %
Južna Afrika	91 %	91 %	85 %	79 %
Južna Koreja	82 %	84 %	85 %	87 %
Švica	92 %	91 %	86 %	83 %
Tunizija	95 %	95 %	95 %	96 %
Turčija	92 %	93 %	93 %	93 %
Ukrajina	89 %	86 %	87 %	89 %
EPA Centralna Afrika (Kamerun)	98 %	98 %	91 %	97 %
EPA Vzhodna in Južna Afrika	96 %	96 %	97 %	97 %
EPA Cariforum	79 %	80 %	91 %	92 %
Srednja Amerika 6	86 %	94 %	92 %	92 %

PRILOGA 5 – UPORABA PREFERENCIALOV ZA IZVOZ IZ EU

Država uvoznica	2013	2014	2015	2016
Albanija		73 %	76 %	80 %
Čile	78 %	78 %	76 %	74 %
Kolumbija		56 %	63 %	71 %
Kostarika		18 %		38 %
Egipt			78 %	85 %
Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija		90 %		90 %
Izrael				89 %
Kosovo				44 %
Libanon	49 %	74 %	74 %	
Mehika		68 %		
Črna gora	86 %	86 %	85 %	85 %
Maroko				52 %
Nikaragva	0 %	12 %	22 %	
Peru		42 %		
Srbija	89 %	90 %	89 %	90 %
Južna Koreja	65 %	65 %	68 %	71 %
Švica	80 %	80 %	78 %	79 %
Turčija				95 %